

izdal v hrvaščini obsežnejši pregled, zato bodo morali literarni teoretiki ob tisti priliki izčrpnije premostrivati njegove nazore o novih literarnih strujah. V prvem delu češkega pregleda obravnava predvojno moderno, v drugem pa nacionalno gibanje; obe dobi mu tvorita s tretjo vred enotno literarno razdobje. Na tem opolzkem ledu mu je podal roko esteta Branko Lazarević in spisal predgovor, ki v njem pravi, da so razlike med »starimi« in »mladimi« zgolj fluktuacije fiziološkega izvora, zakaj »mladi« in »stari« se razhajajo le zbog starostnih nasprotij, zato je povojna književnost organsko nadaljevanje prejšnjega stvarjanja. To stališče je v nasprotju s teoretiki mladih struj, vendar bi mu človek rad pritrdil, dokler »mlada« generacija ne razkrije s prepričevalnimi deli svojih »novih« hotenj in izvirnih tvoraih oblik.

Spisu dr. Prohaske bi prigovoril predvsem to, da je pisec tudi v češki izdaji nepravilno nekaterim literarnim strujam in osebam. Tako je n. pr. hrvatski regionalizem (Matoš, Wiesner i. dr.) skrit med vrstice, dasi je literarno prav toliko zanimiv, čeprav politično znatno manj pomemben, kakor n. pr. nacionalistični pokret v Bosni. Med posameznimi imeni ni pravilnega razmerja, ki bi bilo v skladu z njih pomenom v literaturi. A. G. Matošu (str. 79), ki je vplival na celo literarno generacijo, je pisec posvetil toliko prostora kot Mariji Zagorki, avtorici »Gričke vještice« (str. 77). Ljubo Wiesner se mi vidi kot pesnik vsaj tako pomemben kakor n. pr. Božo Lovrić, ker je v poeziji kvaliteta poglavitno merilo, vzlic temu ima pesnik B. Lovrić v tem pregledu znatno vidnejše mesto nego Lj. Wiesner. Marsikomu ni kulturno prikupna tako zvana katoliška smer, toda objektivni informator je ne more zamolčati. Marin Sabić in Izidor Poljak se mi vidita vsaj tako močna in samorasla poeta kot je Vojislav Ilić mlajši. Če je dr. Prohaska omenil pripovednike z eno samo knjigo, zakaj je izpustil Ilijo Jakovljevića? Takih vrzeli je v knjigi precej in mislim, da jih bodo lahko hrvatski in srbski kritiki izčrpnije našteali, vendar te pomanjkljivosti niso tako važna napaka, kakor se mi vidi avtorjevo omalovaževanje nekaterih in precenjevanje drugih smeri in oseb. Posameznih sodb o novejših pojavih se niti ne dotikam.

B. B o r k o.

K R O N I K A

Nova italijanska revija »Pègaso«. Z novim letom je v založbi Le Monnier v Firenzi začela izhajati revija »Pègaso«. Glavni urednik je znani kritik in esejist Ugo Ojetti, ki mu pri urejanju pomaga Pietro Pancrazi. Doslej so izšle tri močne številke, vsaka z nad 120 stranmi, s pestro in zanimivo vsebino. »Pègaso« je prvi poizkus v Italiji, ustvariti centralno, reprezentativno literarno revijo, ki naj bi ne bila izraz samo ene skupine ali celo klike, marveč ki naj predstavlja splošni literarni in umetnostni nivô dobe. Zbrati hoče krog sebe ne glede na razne generacije vse resnične produktivne sile, ki imajo danes povedati tehtno besedo. Obenem pa naj bi bila vez med različnimi literarnimi pokolenji, ki so do sedaj živela v Italiji drug drugemu popolnoma tuja. Cilj je postavljen visoko in v danih razmerah težko dosegljiv, a osebnost Uga Ojettija je močan porok za uspeh.

Predvsem ugaja resno in stvarno stališče, ki ga »Pègaso« zavzema napram politiki in fašizmu. V prvi številki naslavlja urednik Ojetti odprto pismo na Mussolinija, kjer elegantno, a trdno opredeli stališče literature napram

fašizmu. Če je Italiji na tem, da se izkoplje iz sedanjega literarnega mrtvila, tedaj naj se fašizem s svojo tendenco, vse podrediti državi, ne vmešava v literarno življenje in naj pušča stvariteljem popolnoma svobodne roke. V isti številki ponavlja isti nazor Giovanni Papini: modra vlada lahko stori mnogo za procvit literature s tem — da se z njo sploh ne bavi in jo pusti, naj gre svoja pota. Lahko daje pokojnine in denarno pomoč zaslužnim in siromašnim pisateljem, a kaj naj bi drugega razen tega še mogla storiti? Naročena literatura je rodila vedno samo navidezne sadove in Muze so nedostopne deklice, prav nič vajene slediti «vladnim direktivam». Ta Papinijeva beseda je čudovito pogumna in odkrita za današnje razmere v Italiji. Vse tri do sedaj izišle številke so tudi napisane in urejene v tem popolnoma apolitičnem duhu. Vprašanje je le, ali bo ortodoksni fašizem dolgo dopuščal to vsaj relativno prostost misli in kritike. V prvi številki n. pr. objavlja Giovanni Papini prosto dušen in originalno pisan esej o stanju sodobne italijanske literature, ki ga kaj dobro označa s sledečimi primeri: «Ne verjamem, da jih bo mnogo planilo po meni, če se drznem reči, da je italijanska literatura dandanes bolj podobna polju v oktobru nego polju v maju. Še se pozibava v vinogradih tu pa tam kak grozd, še poganja pozna zelenjad in blede rože in se šopirijo v vrtovih okrogle zeljnate glave, brez števila zeljnatih glav, ki obljublajo najraznoterejšje juhe. Ni pa one bohotnosti listja in sadežev, ki razveseljuje ostale mesece, ni tistega nebrzdanega veselja do vrha plodne zemlje, ki bogati svet vsako jutro znova.» Fašistična javnost je sprejela ta članek z velikanskim ogorčenjem in deževalo je izrazov, kakor «slab patrijot», «Nemec» itd., kar vse priča o resnih težavah, ki jih bo moral premagati »Pègaso«, če bo hotel ostati zvest začrtani poti.

Poleg omenjenega Papinijevega članka objavlja prva številka ljubavna pisma leta 1915. padlega Renata Serre, Curzio Malaparte riše «Portret Pirrona», Silvio Benco razpravlja o Italii Svevu, Umberto Fracchia začinja daljši roman «La stella del Nord», Giovanni Comisso, eden najnadarjenjših mladib, objavlja meditacijo «Riposo su una collina», Mario Labroca piše o Strawinskem. Naslednji dve številki v prozi in esejih ne zadostujeta za prvo, marveč jo še presegata. Pesmi ni v prvih treh številkah nobene. Pestra in živahna skušajo biti po vzorcu «Nouvelle Revue Française» zlasti književna poročila in listek, kjer med drugimi sodelujejo tudi A. Baldini, E. Cecchi, P. Pancrazi, A. Momigliano. — Če bo »Pègaso« do konca obdržal smer, ki jo je zavzel v teh prvih treh številkah, bo prvi letnik pomenil zgodovinski dogodek v analih italijanske moderne.

St. Lehen.

Koncerti. Sezono je otvoril berlinski simfonični orkester pod taktirko generalnega musikdirektorja Kunwalda, mojstra - dirigenta svetovnega formata. Sreča za nas, da se je slavni orkester na svoji turneji ustavil tudi v Ljubljani. Ne čutim se poklicanega, ocenjati in naštevati zaslug dirigenta in orkestra, poudarjam le, da je Kunwald oddirigiral ves spored na pamet. Slišali smo Regerja, Straussa in Čajkovskega. «Till Eulenspiegels lustige Streiche» (Pavliha) je po mnenju mnogih najboljša in najinvencioznejša Straussova skladba. Vse, kipi življenja in humorja, orkestralna partitura je v tehniškem oziru idealna. Na orkester stavi Strauss ogromne zahteve, ki so jih Berlinčani izpolnili v poslednji detajl. Uspeh ni izostal. Strauss je menda prvi v skupini programskih skladateljev, potenciral je Liszt-Berlioz-Wagnerjevo smer. — Regerjeve variacije na Mozartov tema so pa vsekakor še nad Straussom.